Број 163. У Новом Саду, у уторак 25. јула 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију и Немачку: на четврт године 9 круна, а за све остале стране земље на четврт год. 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

„Последње изненађење“.

Равно 14 дана уверавао је краљ Александар Србију, како је његова женидба „последње изненађење“.

И гле! Онај исти дан, када „последње изненађење“ постаде у београдској саборној цркви „свршен чин“, наступа ново изненађење.

Је ли потребно да кажемо, у чему је то ново изненађење? Има ли икога, до кога допре глас, да на дан венчања краљева нису помиловани сви они, које је преки суд осудио због ивандањског атентата, а да му се не оте из груди израз највећег изненађења?! Помиловање је почело и даље да иде у ситним „ратама“.

Није нам ни на крај памети, да говоримо опширно о оној жалосној парници, која је избрисала Србију из реда правних држава. Преки суд је осудио потпуно невине људе, а јавно мишљење свега поштеног света осудило је раскраља Милана, његове лажне сведоке, па и тадању слабост краља Александра.

Ми у опште не ћемо да цртамо, шта се у Србији догађало последњих година? Држали смо некада, да смо оно несретно доба оцртали доста верно у „Застави“. Преварили смо се! Наше перо беше слабо, наше слике бледе. Ако културни хисторичар хтеде да опише оно несретно доба у свој грозоти његовој, он ће исписати главна места из говора краља Александра, што их је говорио народу и депутацијама ово последњих дана и које говоре може већином исписати из званичних „Српских Новина“.

Онако тамно и мрко, као краљ Александар, није још нико описао онај ужас, који владаше у Србији под „неутралним министарством“ др. Владана Ђорђевића, а за време два краља: краља Милана и краља Александра. Тако то нису описали до данас ни најоштрији листови талијански.

Ми смо сматрали за своју новинарску дужност, да прибележимо суд и мишљење краља Александра о минулим данима. Краљ Александар говорио је о црву, који подгризаше Србију, о оним леденим гујама које су се виле око зидова београдског двора, о оној песми, која се хорила међу тим зидовима само онда, кад је народ плаче. Краљ Александар је говорио о гадним дворским интригама, које нису дозвољавале, да се Србија развија правилно, као и друге државе, говорио је о једном тешком недугу, који је становао у двору, а није допустио, да се политика води према потребама државним. Говорио је о осветољубљу, коме ће бити већ крај. Говорио је, како су због гадних сплетака многи људи уклоњени из државне службе и многи долазили у неприлике. Говорио је, како одговорност за сва досадања изненађења треба да падне на оне људе, који су стајали као његови први саветници и који су говорили: Све што је рађено, то је радио краљ а што год ради краљ, да је то све добро. И говорио је напослетку, бар како су то забележиле званичне „Српске Новине“, да су трзавице и изненађења долазила услед раздора у краљевој кући, те је краљ морао често да ради силом околности, а врло често и преко своје воље и т. д. и т. д.

Ако је педесети део од овога истинит, а ко ће да сумња у то, онда у Србији — нема у опште криваца. Онда је народ морао бити незадовољан и имао је пуно права да буде незадовољан. И кад су свему криве оне ледене гује, и недуг и осветољубље и краљевски први саветници и грозне интриге, није ли зар морао сваки очекивати, да ће краљ Александар уграбити прву прилику, да избави из чељусти мрака и тамнице све оне, који доспеше онамо као жртве оних грозних прилика.

И зар то није изненађење, кад краљ Александар устостручава муке оних, који су се надали, да је у Србији прошло време осветољубља?! Преварене наде остављају у души човечјој — пустош. А те наде пробудио је сам краљ Александар. „Народе снаго моја“, зар те има у Србији толико, да се може и заборавити ма и на некоје?!

Па зар то да не изазове изненађење?!

И онда још нешто. На оном месту, на ком је изведен атентат, узвикнуо је раскраљ Милан: Ово ми учинише Пашић и — Русија. И сведок Лацковић беше готов да то потврди. И Русија је у тој ствари исто тако осумњичена од оних јадних сплеткаша, као и остали оптужени. Само Русију нису могли и смели да осуде.

И сад долази краљ Александар и зове Русију, управо императора Николу за кума свога. Је ли он уверен, да је истина оно, што је узвикнуо после атентата раскраљ Милан? Ако је уверен, могло се очекивати, да ће прекинути такво кумство. А кад га већ не прекида, онда се могло најсигурније очекивати, да ће помиловати невино осуђене људе.

И опет такво изненађење!

Ако краљ Александар није мислио да учини оно што треба, онда је он, ево искрено кажемо, према самом себи учинио велику погрешку, јер је изазвао критику и сравњења између његових речи и дела.

Изгледа, да између зидина краљева двора још нису уклоњене све гује и интриге, које стварају изненађења. И изгледа, да још није дошао у двор чист, ведар божји зрак. У интересу Србије желели би, да се то догоди што скорије.

Одзиви из Русије о женидби краља Александра.

Како руски народ мисли о новом стању у Србији после удаљења раскраља Милана, и са коликим симпатијама поздравља нову краљицу Драгињу, може се видети из руских листова, који сви без разлике с највећим симпатијама поздрављају нову краљицу и радују се новом стању и удаљењу Миланову из Србије. Ми ћемо читаоцима нашим приказати, шта пишу „Новости“, лист генерала Комарова — српском народу вазда пријатељски, у своме 184. бр. о последњим догађајима у Србији.

„Заручница краља Александра посве је симпатична и образована дама. Она је била удата за инжењером Машином, по смрти кога краљица Наталија узела је за своју дворску даму.

Овај брак између краља Александра и Драгиње изазван је несумњиво искреним осећајима љубави, и као такав осваја себи симпатије.

Он је важан по томе, што је невеста изабрана краљем из свог народа, што ће краљица као кћи народа попети се степеницама на краљевски престо у пуном сазнању потреба свога народа, за који ће она без сумње свагда рећи добру реч

ПОДЛИСТАК.

ЛОПОВ.

Андре Терје.

У својој двадесет трећој години — причаше ми мој пријатељ Јаков — био сам књиговођа штедионице у великом селу Шавању, на граници Аргонске шуме. Живео сам на крај села, у првом спрату друштвене куће, што се налазила међу двором и шумом. Стара кућа пружала се једним крајем на пусти друм, другим у шуму, од које је делио прост плетер, који беше проваљен на много места, тако, да се кров њега лако могло провући. А и врата се тешко могла затворити, те сам првих седмица мога борављења у тој кући био врло беспокојан. Све сам се бојао за своју благајницу.

Али мало по мало па се умирих и навикох се на свој положај. Зарђани револвер, што сам га држао на свом ноћњем сточићу, учини ми се довољним средством за одбрану. Охрабрен мало, почео сам вечером да излазим а благајницу и старе банке у њој је чувао — револвер. Као што рекох, имао сам тада двадесет три године, а у том добу срце тражи — приключенија. Силно се заљубих у младу жену једног богатог сељака. И она је мене страсно љубила, али она је изневерила после и мене као и свог мужа. Но то ме није ни мало жестило. У 23. години се човек не жаца због тога. Розина је имала велике светле очи, беше гипка и веома страсна. Више ми није ни требало. Пре сам ја одлазио к Розини; али како је она становала у сред села, с тога је чешће она долазила к мени.

Једном ноћу, у фебруару, прозор од собе ми беше отворен. Нисам запалио свећу, да не бих привукао пажњу оних, што туда пролазе. Давно је прошло било десет часова, а Розине никако нема. Међу тим нечија рука јако удари на прозор и ја спазих сенку, у које не беше ничег женског. Неки човек скочи на под. Не проговоривши ни речи, ја зграбих револвер и чекао сам, не мичући се.

Незнани делија узе жигицу и запали светилник, што га је извадио из свог џепа. Слаба светлост указа се у том крају собе. Ја видех да не вреди више ћутати. Упрем на њега револвер и рекох смело:

— Ако се макнеш, ја ћу те убити!

Он се окрете и прошапта:

— Уловљен си!

И даље претећи, ја му заповедих да приђе камину и да запали обе свеће, што су биле тамо.

Он стаде нешто тихо мрмљати, али послуша и кад је соба била довољно осветљена, ја упознах у подозривом посетиоцу сиромашнога Шифодеља, који беше хром на обе ноге и којег сам чешће виђао на прагу својих врата. Беше то човек од својих 60 година, веома безобразан, у грозним ритама, јадан и жалостан. Но руке му беху још једнако снажне, а у очима му се светлила хитрост. Лукави осмех одавао му безубе вилице. Он угаси свој светилник и без околишења седе на једну од мојих столица.

— Како — викнух ја — зар ви то, Шифодељу? У вашем том добу ви се занимате таквим занатом?

— Хе, — рече он цинично — у мом добу се да и извинити такав занат. Не могу више да радим. Додијало ми просити милостињу, и ја хтедох једном да обезбедим своју старост.

— Али то значи красти... А кад бих поручио по полицију?

Он подсмешљиво намигне једним оком; за тим дрско гледајући ме, рече:

— Ви не ћете то учинити... То би изазвало велику галаму... Красти, лако је казати, а у данашње време сви краду, који мање, који више .. Једни краду, варајући на мери; други краду жене својих ближњих... Свет — то је гомила лопова. Све је у томе, да не будемо ухваћени. Мени се учинило, да сте ви отишли жени онога сељака, али, као што видите, то беше неко други. Ја дођох амо, мислећи, да у

своме државном супругу и сачувати земљу од подобних опасности.

Он је важан и по томе, што није згодан Милану, и што благодарећи томе браку, зли геније Србије дао је оставку, и надати се, да не ће никада крочити на српску земљу. Ако се та давнашња жеља свију правих Срба испуни, у што не сумњамо, то можемо бити уверени, да ће ускоро следовати и амнестија Миланових противника, и да ће се поново засновати правац народне политике, са свим противан правцу ненародном, који је заснован раскраљ Милан под кабинетом (куцовлаха) цинцарина, Владана Ђорђевића.

Коначни прекид краљев с Миланом, биће поздрављен од свуда. Положај, који је Милан створио у Србији насилним мерама, није могао дуго трајати. То опако стање грозило је унутрашњим превратом државним и може бити лако и свргнућем династије Обреновића.“

Догађаји у Србији.

Београд, 23. јула.

Помиловање. Краљ Александар је помиловао Косту Таушановића и Стојана Протића. Осим тога су свима осуђеницима, који имају више од године дана, сведене казне на мању меру, а они који имају до године дана, помиловани су. Ово ново делимично помиловање, није изазвало добар утисак и ако се надају, да ће и остали бити ослобођени, који су осуђени због иванданског атентата.

*

Баоград. Краљеви сватови. (23. јула). Венчање краља Александра обављено је по програму и по најлепшем времену. Београд беше искићен као никад дотле. Славолуци, заставе, цвеће и богати српски ћилимови трепере у сунчаном сјају. Има пуно транспарената са разним натписима.

Један натпис гласи:

Господару, ми кличемо
Сви у један глас:
Са народом, у народу
Само нам је спас.

Свечаност је отпочела са 21 топовским метком. У пола 11 часова био је полазак из двора до веренице. А у 11 час. кренуше сватови у саборну цркву. Улице, којима су сватови пролазили беху препуне народа, који је одушевљено клицао. Напред је ишао ескадрон краљеве гарде, за тим заручници, заступник кума Манзуров, стари сват и девер. За њима је ишао други ескадрон краљеве гарде, а за њим маршал двора, родбина краљева и родбина веренице. Војници дуж целог пута правише шпалир, а топови са града пуцали непрестано.

На улазу у цркву дочекао је веренике митрополит са епископима и свештенством. У цркви дипломатски кор, влада, посланици, официри и виши достојанственици. Венчање је извршено по обредима наше цркве на најсвечанији начин. Краљица Драга изгледала је веома добро и љубазно је поздрављала народ, који одушевљено клицаше вереницима. И заступник кума Манзуров, био је предмет урнебесних овација; где год се појављивао, клицало му се: живео Манзуров, живео цар Никола, живела Русија! Манзуров је био веома тронут и срдачно захваљиваше. Београд беше толико препун света, да није било могуће наћи стана. У подне је био доручак, коме су присуствовали: митрополит, часници свадбени и родбина. У вече свечан ручак дипломатском кору, министрима и представницима цивилних и војних власти. По подне око 4 сата покварио је ужасан пљусак народно веселе. Пљусак беше тако јак, да је трамвајски саобраћај морао бити обустављен, док се подлокана места нису у ред довела. Сви београдски листови изашли у свечаном руху и донели слику краља и краљице.

*

Кажњени министри. Званичне „Српске Новине“ тумаче, зашто је члан бивше владе Ђорђе Генчић, бивши министар унутрашњих дела из службе отпуштен, а министри просвете Андра Ђорђевић и грађевина, потпуковник Боривоје Нешић стављени у стање мира. Прво говори о том, да су ти министри напустили службу пре, но што је састављен нов кабинет, а за тим наставља званични лист од речи до речи овако:

„Мера садашње владе употребљена је према удаљеним министрима и за то, што су они у догађају верења Његова Величанства краља највише компромитовани. Г. Генчић је без дозволе одмах напустио своју дужност, а г. г. Андра Ђорђевић и Боривој Нешић ишли су чак тако далеко, да је први, као активан министар лично наговарао Његово Високопреосвештенство господина митрополита на отворени отпор; а други тражио од светле веренице, да не прими руку господара и да остави српску земљу. Поменути је указ дакле очевидно најблажа казна, која у једној уставној земљи треба увек да снађе непослушне и неисправне саветнике круне“ — Као што се види, нова влада поступа у рукавицама. Она се правда, јавно и званично, што је пензионовала бивше министре и само што их не моли за опроштење. Добро је то! Званичне новине доносе, да је Андра Ђорђевић лично и отворено позивао митрополита на отворени отпор против краља, па веле: Право је да га постигне бар та казна, што не ће бити министар на расположењу, већ министар у пензији.

Не пада нам ни на памет, да тражимо оштре казне, јер смо уверени, да оне нису донеле никоме никаква добра. Али упада јако у очи, да кад н. пр. генерал Сава Грујић пише приватно писмо своме пријатељу, у коме нема друго до то, да му се политичко стање у Србији не допада, он се гони из земље и хоће да га ставе под преки суд и силни сељаци кажњени су љуто и душмански за поједине речи, а гле сад шта се догађа.

Ми би се овој душевности веома јако радовали, кад се не би бојали од тога, да се у Србији немилице тамане радикали и кад нису криви, и да се тамане безобзирно и бездушно чак због подметнутих ствари, дочим привилегисане партије у Србији могу слободно да раде шта хоће, па да се званичне новине чак и извињују пред њима, што се морало према њима употребити чак и најблажа казна.

*

Честитка из Берлина. Пишу нам из Берлина: Поводом женидбе краља Александра послат је 23. п. м. одавде господину министру председнику за Његово Величанство овакав брзојав: На лепој вечерашњој закусци, коју даје наша уважена и честита старина, врли Србин Милан Попадић, трговац овдашњи, у част верења Вашег Величанства, мили и љубљени господару, осећамо се срећним поднети вам најпонизнија наша скромна честитања на то свечано и целом Српству мило дело, уз одушевљене усклике: Живео, Живели! Живела народна династија Обреновића! Милан Попадић, трговац, Др. Панаотовић, асистент берлинског универзитета, Ђорђе Миловановић, слушалац права, Владимир Филиповић столар и Сава Николић златар.

На ту честитку добио је г. Попадић следећи одговор: Његово Величанство срдачно благодари вама и вашим друговима на честици. Јовановић.

Политички преглед.

Завера против владара. Убиство талијанског краља Умберта изнело је на површину разгранату заверу читаве гомиле анархиста. „Њујоршки Хералд“ јавља, да су полиција и талијанске власти у Америци ушли у траг завери и имају у рукама несумњиве доказе, да је у Њујорку и Патерсону скована јака завера против крунисаних глава. У тој завери има их толико, да ће се увек наћи, ко ће једнога заменити, ако којем од њих не испадне атентат за руком или се пак уплаши да га изврши. У завери су анархисте највише Талијани. Кад је бранилац Лученија, убице угарске краљице Јелисавете говорио пред судом, навео је и то, да би против одношаја и прилика у Италији ваљало покренути парницу, јер су оне такве, да оне људе гоне, да предузимају крајње мере. Лако је према том разумети, што Италија даје највећи број оваких усијаних анархистичких мозгова, који држе, да ће убијањем крунисаних глава преплашити свет и нагнати га на друштвени преображај. Историја нам примерима казује, да се до сад друштво преображавало и друкчије уређивало сасвим другим путевима. Сва-

---

соби нема никог... Али ето — несрећа... Ја у осталом, немам никад среће!

Дакле он зна за мој љубавни одношај и ја сам у његовој власти. Не остаде ми ништа друго, но да га се опростим што пре.

— Не, Шифодељу — рекох му ја — не ћу дозвати полицију, јер ми вас је жао. Наићи ћете ви на њу на другом месту.

— Врло добро! — Викну он насмешљиво. Поштени људи се свагда згоде... Та и ја сам, верујте ми, био некад тако поштен, као и други људи. Али нисам имао среће!.. Био сам по занату копач камена. Оженио сам се врло милом девојком. Наскоро роди ми она прво ћерку, а после сина... Све беше добро, ал' једаред радим ја у каменолому, кад ал' у једаред одрони се неначета стена и разби ми обе ноге. Газда ми рече:

— Ти ћеш се лечити на мој рачун, а што се тиче твоје жене и деце, не бој се, ја ћу се старати за њих.

Затим мене однеше у болницу. Тамо сам био два месеца и изиђох отуд хром на обе ноге. Кад се вратих кући, нађох своју жену свежу као риба. Погледах на чардак, и видим тамо две вреће пуне зрна.

— Јеси ли то купила? — упитах жену.

— Нисам. Твој газда нам послао.

Уђох у собу и затекох на столу две боце вина.

— И то нам је газда послао — продужи жена. — Дао ми је и друго што-шта...

Дакле и он је крао на свој начин! Али шта да радим? Био сам хром и према томе ни за какав рад згодан... И тако, било у жене двоје деце. Дадох их у школу. Син остаде тамо до своје 16. године, а затим у 18. години оде у војнике. Наступила беше колера... Моја кћи, која беше почела зарађивати себи хлеба, поболи се и умре за два дана. Жена се зарази, па умре и она... Остадох сам без игде икога и без игде ичега. Живео сам бедно Прође тако пет-шест година. Мој син, који је остао у служби код свог пређашњег пуковника и никад ми не јављаше ништа о себи, пише ми сад, да је намеран оженити се, те иште, да му пошљем крштено писмо. Испуних му молбу и послах му још из свог сиромашног џепа новаца за свадбени трошак После, никад писма!.. Ни сад не знам, да ли се оженио и где живи... Неваљалац, којег сам узалуд осам година школовао!... И тако остадох сам, кљакав и без и једног грошића Морадох просити милостињу... Ви мало час говористе о занату... Ето заната, али непријатног. Скупо те стаје она кора хлеба, што ти је људи натмурено добаце. Беше ми и сувише. Мишљах:

— У књиговође има много новаца. Не ћу њега оштетити, а што се тиче управе, она је тако богата, да ја могу мало пробаратати по њезиној благајници.

Али ето, на место да сте отишли, ви седите дома... Несрећа! У свему несрећа! Видите, сваки има своју срећну или несрећну звезду. Мени је допала несрећна... И тако, ви ме не ћете задржавати.. Но, пре но што одем, надам се, да ћете ми дати лулу дувана..

Не обзирући се на цинизам, мене дирну овај стари сиромашак, који се потуцао у свом јаду од немила до недрага, чекајући, да најзад умре, можда од глади. Дадох му паклу дувана и сребрну монету.

— Хвала — рече он још увек насмешљиво. — Бог вас наградио за то, али ћу вам дати добар савет... Ви сте вечерас чекали ону жену, зар не?... Но, можете лећи да спавате. Она не ће доћи — занима се с другим... И она вас поткрада... Припазите на њу!

Отворивши му врата, угледах звездано небо. Он изађе и наскоро се изгуби у тамној ноћи...

С руског З. В.

ко доба има своје назоре и циљеве. Начело сазрева и готово рећи само се наметне покољењу да га прихвати. Има случајева, да је неко начело извојевало победу пре времена свога, насилним мерама, али се одма и показало, да оно није потпуно дорело и тиме се само штете нанело самом начелу. Најмање се пак може ускорити друштвени преображај убијањем крунисаних глава и застрашивањем. Кад питање преображаја сазре, не ће оно требати анархистичке помоћи.

Рат између Кине и удружених сила.

Од енглеског посланика у Пекингу Магдоналда, стигла је и опет вест, да су посланици у животу, но да су врло притешњени, те их само брза помоћ може спасти. У колико је ово истина, не зна се, но зна се напротив то, да војска удружених сила још није почела продирати према Пекингу и да ће прилично времена проћи, док отпочне ово. Како најновије вести јављају, Кинези се свугде живо спремају на обрану, а између сила влада непрестано суревњивост и трвење.

Најновије су вести ово:

Борба између Тијенчина и Пекинга.

Лондон. Брзојав из Тијенчина јавља: Јапанске чете изашле су ово дана да развиде. Код хајкуарсенала сукобили се с Кинезима. Кинези су били у зидовима направили отворе за пушке, и кад се Јапанци приближили на 50 корачаји, они просуше на њих жестоку пушчану ватру. После кратке борбе Јапанци се морадоше повући оставивши 30 мртвих и рањених.

Лондон. Из Тијенчина јављају, да је кинеска војска поубијала 10—15 хиљада Кинеза, који су прешли у хришћанство.

Догађаји у јужној Кини.

Петроград. Из Шангхаја јављају да су Кинези разрушили сва мисиона звања на Јангчекианг и Тоду. После одласка Ли-Хунг-Чанга војници се здружили с боксерима. И ако се кинески војници дуж Јангчекианга држе мирно ипак се њихове чете множе и живо концентришу око пристаништа а на утврђења постављају најбоље топове. И у Вучингу су смештени топови, а у Шангају је арсенал наоружан а војска појачана. Европејци у Шангају у великом су страху тим више, што је међу силама велико трење. Енглези хоће да створе чисто енглеску посаду, а силе неће о том да чују, већ само о међународној посади. Уједно Енглеска живо ради, да изазове сукоб међу Русијом и Јапаном. Међу тим из Јангчекианга и јужних провинција стижу сваког дана кинеске чете и појачавају своју тамошњу војску.

Пораз Руса код Ниучвана.

Лондон. Из Шангхаја јевљају, да су Руси код Ниучванга претрпели пораз и да су приморани да напусте жељезничку пругу између Ниучванга и Порт-Артура. 40.000 Кинеза опкољавају руску војску код Ташикова, а саобраћај на руској жељезници је немогућ. Осим тога Кинези су упали у Кореу, те и ту прете руској жељезници. На Амуру су четири руска брода са војском, од кинеске ватре делом јако оштећена а делом се утопила.

Борба на манцурској граници.

Инжињер Офенберг јавља из Кавикучија (Транзбајкалије): Руске агенте и раденике, при њихову повлачењу према граници, напали су Кинези у Чинганским кланцима и пуштени су тек кад су показали писмено од кинеског генерала Пао. Кинески војници посели су чинганске кланце и кад су отворили ватру, руски раденици су побегли у брда, али се још ни један није вратио.

Петроград. Генерал Гробсков јавља војном министру из Каборовске: Чете пуковника Шварина и Германова прешли су Амур код Благовешченска потукли кинеску војску и сузбили је са велики губитци, за тим су заузели Сахалин. Руси су освојили велики прибор оружја, маузерових пушака и патрона, и један топ. Брод „Селенга“ јако је страдао од пушчане ватре кинеске. Пуковник Паротслауер бомбардовао је са 12 мерзера Аигун. Кинези су одговарали са своји топови. Руси су изгубили 1 офисира и 5 момака, а 15 је рањено.

Кратак извештај

„Академског удружења Срба техничара у Бечу“ за годину 1899.-1900.

II.

„Академско удружење Срба техничара у Бечу“ држало је 23. јуна (6. јула) о. г. своју закључну годишњу скупштину за школску годину 1899.-1900. и из извештаја, који је управни одбор поднео скупштини, види се, да је ово Академско удружење бројало у прошлој школској години 23 редовна члана, слушатеља ц. кр. високе техничке школе у Бечу, 4 члана оснивача и то п. н. г. г.

Његово Високопреосвештенство господина Герасима Петрановића, епископа боко-которског, у Котору.

Ристу Хаџи Ристића, велепоседника у Бечу.

Васу Муачевића, велепоседника у Осеку и

Брађу Јовановић, власнике српске штампарије у Панчеву; на даље 1-ог члана помагача и то п. н. г. Ивана Арновљевића инжињера у Бечу.

На друштвеним скупштинама држана су стручна предавања и то:

1.) „О произвађању велике топлине помоћу електричног лука и о електричним пећима, предавање друштвеног члана Јована пл. Курис од Бегетића слушатеља хемичког одела ц. кр. техничке високе школе“.

2. „О капиталу“. I. Увод. „Природа и постанак капитала“, предавање друштвеног члана Јове Симића, слушатеља инжињерског одела ц. кр. техничке високе школе.

3.) „Да ли висока техничка школа пружа својим слушатељима, само стручно или и опште образовање“, предавање друштвеног члана Павла Хорвата, слушатеља инжињерског одела ц. кр. техничке високе школе.

4.) „О астрономском опредељивању места и времена на морској површини“, предавање друштвеног члана Илије Мусладина, слушатеља инжињерског одела ц. кр. техничке високе школе.

5.) „О капиталу“: II. „Привредна важност капитала“, предавање друштвеног члана Јове Симића, слушатеља ц. кр. техничке високе школе.

6.) „Штета кроз завод за испитивање грађевног материјала“, предавање друштвеног члана Милутина Миланковића, слушатеља инжињерског одела ц. кр. техничке високе школе.

7.) „Нешто о положају инжињера у разним државама“, предавање друштвеног члана Павла Хорвата, слушатеља инжињерског одела ц. кр. техничке високе школе.

8.) „О капиталу“. III. „Друштвени положај капитала“, предавање друштвеног члана Јове Симића, слушатеља инжињерског одела ц. кр. техничке високе школе.

9.) „О стројевима и њиховој градњи“, предавање друштвеног члана Михајла Сабљице, слушатеља машинског одела ц. кр. техничке високе школе.

10.) „О градњама у Дубровнику и околини му“, предавање друштвеног члана Павла Хорвата слушатеља инжињерског одела ц. кр. високе техничке школе.

Академско је удружење предузело, да по могућности састави библиотеку најбољих стручних књита, те је прошле школске године набавило:

1.) Ulrich: „Utilitätsbaukunde“.

2.) „Taschenbuch des Ingenieurs“ издало друштво „Hütte“.

3.) Kiepert-Stegemann: Differential und Integral Rechnung.

4.) Mehrtens: „Technische Mechanik“.

5.) Franzius: „Der Wasserbau“.

6.) Kick: „Mechanische Technologie“.

7.) Prokop: „Hochbau“.

На поклон добивено од друштвених чланова:

8.) Toula: „Geologie“.

9.) Doderer: „Eisenbahnhochbau“.

10.) Peschka: „Darstellende und projective Geometrie“ I. Band.

11.) „Bautechniker“.

12.) „Vereinsgesetzbuch“.

Осим тога биле су друштвеним члановима. ове године, ове књиге на расположењу:

13.) Finger: „Elemente der reinen Mechanik“.

14.) „Handbuch der Ingenieur Wissenschaften“.

15.) „Deutsche Bauzeitung“.

Друштвена благајна стајала је прошле год. овако:

Примање:

Остатак од прошле год. (1897-1899.) . . .	К. 41·66
Чланарина и уписнина.	„ 366·00
Свега	К. 407.66

Издавање:

На књиге и техничке листове	К. 111·14
На кореспоненцију и друге трошкове . . .	„ 117·50
Свега	К. 228·64

Према томе је стање друштвене благајне, на концу прошле школске године (1899.-1900.) К. 179·02

„Академско удружење Срба техничара у Бечу“ је на овој својој закључној скупштини изразило захвалу горе поменутој господи п. н. г. г. члановима оснивачима и помагачима, те славним уредништвима српских листова: „Заставе“, „Dubrovnika“, „Привреднина“, „Родољуба“ и „Слободе“ који су им свој лист бесплатно слали, као и друштвеном члану Кости Перићу, који је давао друштву „Браник“; — са жељом и молбом, да се на ове и други српски родољуби угледају и ово академско удражење морално и материјалпо потпомогну, како би свој започети рад што успешније наставити могло.

Дописивање преко школских ферија иде преко феријалног заступника у Бечу:

Vladimir Bošnjak, stud. ing. Wien. IV. K. k. Technische Hochschule.

Из главне редовне скупштине „Академског удружења Срба техничара у Бечу“, држане 23. јуна (6 јула) 1900. године.

Тајник: **Димитрије Петровић** студ. мех.

Председник: **Јова Симић** студ. инж.

Где је раскраљ Милан?

Раскраљ Милан бавио се у Бечу, па је онда [illegible] на Семеринг. Наш бечки дописник извештавао нас је тачно о свему томе, но прошле суботе посла нам одједном овакав брзојав: — »У овај пар не знам, где се бави раскраљ.«

Ми смо тражили по сваку цену брзојавна извешћа, кад нам у недељу у подне стиже из Беча оваки телеграм: — Закључујем из сигурних знакова, да се раскраљ Милан бавио јуче у очи венчања у Београду.

Ми смо одговорили: — Маните се знакова. Нами треба истина. Можда су у Београду видели његову путну торбу Нами није то доста.

— Одговор из Беча гласио је: — Она ваша примедба о торби стоји, т. ј. у преносном смислу. Чекајте писмо.

Овај час нам је стигло писмо, и оно гласи:

»Славном уредништву Заставе!«

Биће вам познато, како је астроном Леверије пронашао планету Нептун. Он је није видео, него је пронашао из неких сигурних знакова, да та планета постоји Опазио је, да је кретање неких познатих планета неправилно и неуредно. И из те неправилности је израчунао, да правилном кретању неких небеских тела смета планета, која је удаљена 600 милијуна миља од земље, која је 24 пута тежа од земље, и има 24 пута јачу привлачну снагу. На послетку је израчунао, да се та планета окреће око сунца за 238 дана. да се за сад не може видети, али ће се појавити кроз извесно време, на извесној тачци неба. Леверије је тај свој рачун послао париској научној академији и у своје време се показало, да је његов рачун био тачан . . .

И ја нисам видео раскраља Милана уочи дана венчања краља Александра у Београду, али сам из сигурних знакова прорачунао ово:

На београдском политичном небу кретале су се неке политичке планете у суботу и недељу тако неправилно, да је за мене јасно, како им је у њихову путу сметала привлачна снага и уплив друге једне политичке планете, о којој су политички астрономи мислили, да се пре 14 дана распала и утонула у неповрат. И израчунао сам, да тој планети треба 6 милијуна динара у злату. И да је њена привлачна снага и уплив јачи од свију осталих планета, па чак и од планете владарице. И израчунао сам, да се та планета креће у овај мах између Беча и Семеринга и да је целим телом обрнута према Београду, те тамо утиче на кретање политичког система.

Та се планета још не може видети слободним оком из наших крајева, али, ако се не догоди обрт, она ће се после 6 месеци и два дана моћи једне ноћи сасвим јасно видети над Београдом . . .

Дакле као што видите, мој први рачун беше нетачан, јер раскраљ Милан (тако се зове та политичка планета) није се појавио у суботу над Београдом, као што многи још и сад мисле, већ се осетио само уплив његов.

Будите здрави и желите са мном заједно, да сам се преварио у рачуну и да не погодим као Леверије.

С поштовањем јесам ваш
Политички астроном.

Изјаве босанско-херцеговачких мухамеданаца.

Добили смо још две изјаве, које ниже саопштавамо и из којих се види, како су босанско-херцеговачка влада и њени људи купили изјаве против босанско херцеговачких депутација.

Изјава.

Када је фамозна проти-исламска изјава била опћинском уреду у Козарцу припослата, у том

сам времену био и ја начелник исте опћине, те сам као потпуно овисан човјек, против моје савјести и мога убеђења морао и ја потписати.

Сада сам се — хвала буди свемогућем Створитељу — ријешио »начелништва« и предао оставку надлежној власти. Сматрајући се дакле независним и слободним, изјављујем у јавности следеће:

1. Да ја потписани у сваком погледу и смијеру одобравам рад босанско херцеговачке депутације, коју предводи високодостојни мостарски муфтија Али Фехми Ефендија Џабић.

2. Да се са свима подхватима и чинима наших изасланика солидарно слажем.

3. Да свој потпис са пређашње гнусне изјаве опозивам.

У Б. Козарцу, 30. јула 1900.

Хусеин-ага Ситница,
бивши опћински начелник.

*

Брзојав. **Изјава.**

Пошто смо ми потписани тек сада дознали, да се у захтјевима Али Фехми Ефендије Џабића, мостарског муфтије, не налази ништа, што би се »Курани азиму-шану« и његовијем установама противило, то и ми уз њега (Џабића) пристајемо, а своје прве потписе са лажне и проту-исламске изјаве опозивамо.

У Бихачу, 31. јула 1900.

Јусуфи-Зија Ефендија Јахић,
муфтија бихачки.
Васиф-бој Бишчевић,
Хасан Ефендија Јусуфхаџић.
Сулејман-ага Хаџиабдић.

Вести из места и са стране.

Оставка патријарха Бранковића. „Пешти Хирлап“, лист који врло близу влади стоји, доноси у свом броју од 21 јула (3. августа) о. г. вест из Карловаца, да патријарх Бранковић намерава ове јесени да се у мир повуче, јер су му досадили нападаји, који се систематски од његових непријатеља свуда против њега чине. — Било би веома добро, кад би он урадио то што пре, како би наш народ и наша црква избегли још веће трзавице.

Поротни суд и новине. Париски „Фигаро“ доноси чланак под горњим насловом, у којем пише о међународној конференцији и новинарској лиги мира. Између осталога пише: У целој Европи влада сад мишљење духова, да би у том случају, кад би се догодио сукоб између два велика народа, употребило читаво човечанство сву своју моралну пресију, да их притегне пред поротни суд, пре но што би се прихватили оружја... Народи гледају рат с тог гледишта, као што га сматрају они што иду на двобој, па да у извесним приликама један мора погинути. У том случају било би мало двобоја и много суда части. С тога ће и ратови међу народима рећи бивати, а поротно суђење све чешће, особито онда, ако и новинарство заузме мирољубиво становиште. Кад би било могуће, да се међу новинарима целога света учини савез, који би био у стању, да у света у једно исто доба ту мирољубиву мисао пробуди, онда би били новинари савезници господари света. У овај мах изгледа, да се ово не да извести, јер је новинарство недисциплиновано и многе новине заступају ратоборне и застареле мисли. Но што није могло бити у деветнаестом веку, моћи ће можда у двадесетом. Доћи ће можда време, да ће новине, које изазивају на рат бити велика реткост и нешто необично и да ће но ине смети да бране само поротни суд. И тада ће рат, презрени од јавнога мишљења, ретко се кад моћи појавити.

„Заставин“ улаз у Србију. „Београдске новине“ јављају у своме броју од прошле суботе, да је министар унутарњих послова допустио новосадској „Застави“ улаз у Србију. Нами о томе није још ништа познато, јер у званичним „Српским новинама“ још није изишао указ о томе. Волели би искрено и да га и не буде, ако ће у њему стајати она уобичајена фраза: пошто „Застава“ не пише више против Србије, то јој се дозвољава улаз у земљу. Јер би то било пребацивање, као да је „Застава“ до сад писала против Србије, а не да је нападала баш у интересу Србије, оне ужасне догађаје, који се тамо збивали.

Мађарске социјалисте против анархизма. Поводом уморства краља Умберта састале су се вође мађарских социјалиста у конференцију, у којој су најодлучније осудиле уморство краља, те отклонили сваку заједницу са анархистама. Један социјалиста је на тој скупштини изјавио, да се за задње две године у угарском главном граду знаменито повећао број анархиста. Споменути закључак социјалиста каже, да ће се садашњи друштвени ред променити логичним развојем прилика, а не уморством.

Двобој због Бресија. Како је познато, један је брат Бресијев топнички часник у талијанској војсци. То је дало повода двобоју између два топничка капетана оне пуковније, у којој служи Бреси. Један је од њих тврдио, да поручника Бресија жалити треба, а други је изјавио, да је непоштено пружити руку убици краљева брата. То је био повод двобоју. Споменута пуковнија је смештена у Аквили, где је био и двобој.

За српске вероисповедне школе у Панчеву. Пишу нам из Панчева: Овдашња академска омладина одговарајући одушевљеном расположењу, што га је у месном грађанству изазвао покрет овдашње српске црквене опћине за оснивање српских вероисповедних школа, сматрала је за дужност, да и од своје стране потпири ово одушевљење и не пусти га да угасне; уједно да и са своје стране изрази симпатије, одушевљење и признање овом покрету и помогне га по својим силама. У тој сврси намерила је да приреди у корист панчевачких срп. вероисповедних школа забавно вече са чисто народним програмом и сходним предавањима, која ће утецати на душу овдашњег грађанства и подстаћи га на помоћ овдашњој црквеној опћини око остварења ове лепе и родољубиве замисли. За остварење замисли своје добила је омладина врсне помагаче у својој браћи сомборским приправницима и овдашњој госпођици Мари Летићевој. Помогнута њима приређује омладина у прву суботу т. ј. 29. јула (11. августа) забавно вече са овим распоредом: 1. М. Топаловић: „У бој!“ пева певачки кор сомборских приправника. 2. „О народном ђенију“, предавање Петра Стојковића, адв. вежбеника. 3. „Ко крсно име слави, ономе и помаже“, српска народна песма, декламује гђица Мара Летићева. 4. „Српске народне песме“, пева уз гусле Миле Прита, медицинар. 5. „Читај српски!“ предавање Милана Ћурчина, филозофа. 6. Ст. Мокрањац: I. руковет, пева певачки кор сомборских приправника. После овога игранка. — Приређивачки одбор ради вредно и пун воље, да би му се гости српски и што веселије провели. Омладина очекује, да ће ово заузимање њено публика како из места, тако и она из околине наградити што лепшим одзивом и обилатим прилогом, како би што угледнија била свота, коју омладина овако искупљена жели да даде као свој прилог. По себи се разуме, да оно главно прилагање грађанства долази тек по том.

Несреће при вршидби. У в. бечкеречком атару, бацио је при вршењу Јован Јоцић неодрешен сноп у машину вршалицу, због чега настаде ломњава. Кад то чу Јован, он пружи руку да извади сноп, али у том ваљак дочепа руку Јованову и сву је раздроби. Једва су га извукли из машине. Након неколико тренутака, несрећник је умро. — У Меленци, на добру Владе Војновића су страдале, такође из непажње, две Српкиње девојке, које су упале једна за другом у машину. Једној је машина дочепала сукњу и увукла је у „добош“, а друга хтеде да спасе своју другарицу, али клизне, те и сама паде под ваљак. Машиниста је одма зауставио машину, али дотле је прва девојка изгубила обе ноге и једну руку, а другој је откинута једна нога и једна рука. Обе су издахнуле због губитка крви.

Како суди перзијски шах о атентату. Кад је перзијски шах чуо, да су атентатора његова сликали, зажелео је да види, ко је и какав је то човек, што је хтео њега убити. Погледав слику, рече: „Невероватно! Мене убити! А зашто? Ја сам путник и немам никаква посла с политиком ових земаља. Тај човек мора да је луд. Изгледа ми, да се лудило често појављује овде на европском западу! Полицијска служба није лака ствар. У мањим местима може се свет прегледати и чувати, али ко ће имати доста вида у овом мору од људи, па да све и свакога види!“

Море гута жртве. Из Хамбурга јављају, да је по статистичким подацима бироа „Веритас“ у јуну о. г., у колико се могло дознати, потонуло у море осамдесет и три лађе, и то 60 једрењача и 23 пароброда. О том, колико је људских живота пропало, статистика не говори. Разуме се, да број иде у стотине и хиљаде. И кад се узме у рачун, да је море прогутало толико лађа и силне животе за један месец, шта гута на годину?

Енглеска ратна цензура. У једном чланку „Харперова Магазина“ приповеда се много о енглеској брзојавној цензури у енглеско-бурском рату. Један је дописник на пример брзојављао своме листу: „Бури су жестоко навалили. Топови су сипали као кишу гранате на Енглезе. Јуче и данас били су губици тешки“. Тај брзојав узео је на око цензор у енглеском главном табору и она је стигла у Лондон у овом облику: „Данас и јуче падала је жестока киша!“ Да богме, да су нас оваки енглески брзојави често обманули. Али, ко је могао њима веровати!

Несрећа на војним вежбама. Из Ђурђевца у Хрватској јављају, да се тамо 1. августа по рим. кал., догодила велика несрећа. Тога дана нашао је један дечак од 12 година на пољу, где се вежба 13. топнички збор, гранату, која још није била експлодирала. Хтео је да је понесе кући, но она му се по несрећи омакнула из руке и експлодирала. Дечаку је однела једну ногу и обе руке, а отац, који је близу њега стајао, тешко је рањен. Лечнику је пошло за руком да спасе оца. Из оне околине долазе тужбе, да неки људи тамо по пољу траже и купе непосредно иза пуцања кугле, ма да је то забрањено строго. И овај пут се показало, како такве ствари треба оставити на миру.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 24. јула.

Рим. Мртво тело краља Умберта стиће овамо 9. о. м. п. н. у 6 часова ујутру.

Шангхај. Царским декретом дозвољено је посланицима да се ставе у везу са својим владама у отвореним депешама.

Шангхај. Кинези су прокопали све канале. Земља између Тијенчина и Пекинга сва је преплављена.

Шангхај. Крвава борба предстоји. Ли-Хунг-Чанг се убио.

Тијенчин. 2000 Јапанаца и Руса нападоше Кинезе код Нунчанга, који је јако утврђен. Јапански топови отворише ватру. Рачуна се, да има 5000 Кинеза. Јапанци су имали 3 мртва, рањено 25.

Париз. Ухваћена писма у анархиста доказују, да су у друштву са анархистом Салзоном смерали више атентата.

Рим. Председништво сената учествује при преносу краљева тела из Монце у Рим. Железничка станица је у црно увијена. На жељу краља Виктора Емануела, носиће се мртвачки сандук на топовским лафетама. Најугледније вароши Италије намерава краљ с краљицом посетити Међу затворенима има један, који је у исто доба, кад и Бреси био у Монци.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. МАТИЋ

У НОВОМ САДУ

потребује више помоћника старији и млађи, који су вешти продавци. Ступити могу за 14 дана. Уједно потребујем и два шегрта из Новог Сада.

373 1—3

ВЕЛИКИ ПЛАЦ

Ханска улица бр. 19.

продајем из слободне руке. Цена 2600 фор. Посредовање агената искључен.

Упитати треба код власнице горњега плаца

Удове АНЕ ВАЈНФЕЛД

374 1—1 главна пијаца број 7.

ОБЈАВА.

У Госпођиначком хатару салаш са 43 јутра ораће земље издаје се на више година под закуп. Цена и услови могу се дознати до 25. августа о. г. у Госпођинци код доле потписане.

371 1—3 Уд. Јулка Ђорђевић.

Ein älterer Commis,

ausschliesslich von der Kurzwaaren. Branche, Detailist, tüchtiger Verkäufer, Auslagen-Arangeur, ferner ein Commis der Mode-Manufacturwaren Branche, ebenfalls Detailist und Auslagen-Arangeur werden acceptirt. Jene Reflectanten, welche in den Comptoir-Arbeiten eingeführt sind, werden bevorzügt. Ausführliche Offerte sind an **D. W. Kraus,** Mitrovitz (Syrmien) zu richten.

372 1—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.